

El Puig

Rajadell

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Miralles o Riavall. NE. del terme
Emplaçament	Carretera de Rajadell a Monistrollet; a ma dreta hi ha un trencall que duu a El Puig, a 700 m al SE
Alçada:	340
Coordenades:	
Latitud:	41.72725
Longitud:	1.72801
UTM Est (X):	394207
UTM Nord (Y):	4620276

Classificació

Número de fitxa	08178 - 17
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani Modern
Segle	XVII-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Les tines estan en mal estat i cobertes per la vegetació.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	AEA. Catàleg bens protegits 2014 (num. 47)
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad: 08177A00600023
Autoria de la fitxa	PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-2020
Data de registre de la fitxa:	dc., 15/07/2020 - 02:00

Descripció

El conjunt està compost principalment per dues edificacions separades: la casa del masover (que es la casa original, la més antiga) , amb un seguit de dependències de treball, i la casa del propietari, més moderna. Entre les dues cases hi ha un pati . A més es conserva un conjunt de tines separades, sota la casa dels masovers.

El complex de l'antic mas (actual casa del masover) té com a nucli un cos residencial al qual s'han anat adossant múltiples dependències de treball als costats de ponent, de tramontana i de llevant. La casa més antiga, de tradició medieval, és una petita construcció feta amb tova, que ara figura annexa a la casa gran. L'actual casa del masover (edifici central) és de planta més o menys quadrada . Presenta planta baixa més dos pisos i coberta a doble vessant, amb el carener paral·lel a la façana. Esta feta de pedra i totxo (amb arrebossat de color beix) i té finestres emmarcades amb carreus escairats. El portal, centrat, presenta arc de mig punt amb dovelles de pedra de bona factura. Al costat de llevant hi ha el pati tancat, des d'on s'accedeix a l'entrada principal i a la construcció medieval. Les construccions annexes de treball ocupen un espai considerable i corresponen a diverses fases d'ampliació del mas. La pallissa es situa al SO de la casa,i s'hi connecta per un extrem. Presenta una gran arcada de molt bona factura, amb carreus cantoners, i pot ser de la mateixa època que la casa. Les dependències del sector de tramuntana i de ponent, adossades al mas, contenen diverses tines. La tècnica d'aquestes construccions és més senzilla, amb una gran barreja de tipus de paraments: des de grans pedres poligonals fins a maçoneria amb pedra més menuda, en tots els casos amb molta teula o pedra d'encaix a les juntures.

La casa dels propietaris, construïda al segle XIX., és una edificació molt uniforme de planta rectangular. Té dues plantes més golfes i coberta a doble vessant. amb el carener paral·lel a la façana. El material constructiu és la pedra i el totxo, amb arrebossat de color cru. És un exemple típic d'arquitectura residencial del segle XIX: no es una casa de pagés, sino una casa tipus "de ciutat", amb les comoditats del moment. Presenta finestres regulars a les dues plantes (els de la planta baixa estab protegits amb reixat de ferro forjat). La façana principal està encarada al sud, davant d'un pou i un petit estany. A l'angle SO de la segona planta hi ha una típica galeria amb arcades.

Separades del mas antic (casa dels masovers) per un corredor, a tramuntana, es conserva un conjunt de 9 tines aixoplugades sota una típica construcció. La seva estructura és simple: l'edifici està format per un seguit de petites cambres adossades de planta quadrada amb una porta frontal. La coberta és a una vessant. Les parets són de pedra i en algun punt de tovot (en especial les mitgeres de les dues tines de l'extrem de migdia). Cal dir que les construccions de les tines centrals estan molt d'erruïdes. Les tines aprofiten un desnivell del terreny, de manera que la paret posterior de la construcció, on hi ha les boixes, té més metres d'alçada. A l'interior de cada cambra hi ha una tina. Les tines són de forma cilíndrica (excepte una, que és de secció oval), tenen un diàmetre 2 metres i una profunditat variable que va des de 3,50 fins a 2,20 metres. La tina oval és força més gran (3'50 x 3 metres aproximadament). Totes les tines són encaironades. La descripció de les tines correspon al PEP 1993. Actualment són inaccessibles per la vegetació. Adossades al mas hi ha unes 13 tines més. És a dir, en total el Mas del Puig té unes 22 tines. La majoria són cilíndriques, de 2 metres de diàmetre. També n'hi ha de quadrades, d'uns 3,30 metres per costat.

Observacions:

Correspon a les fitxes 62 (Casa de l'Amo) i 63 (Casa del Masover) d'El Puig, al Catàleg de Masies i Cases Rurals 2014. Actualment hi viuen dues famílies (de lloguer). Al Catàleg de bens protegits està fitxada, no com edifici, sino com a Àrea d'expectativa arqueològica.

El mas esta situat en una plataforma una mica elevada, prop de la riera del Puig, en un entorn de bosc de pi amb alzines i conreus.

La casa del masover té origen medieval però les estructures són del S. XVII en endavant.

La casa del masover presenta una llinda de porta amb data gravada (era una antiga finestra), a la façana de migdia: 1680. També conté una inscripció en un carreu de la cantonera SO , actualment visible des de l'interior de la pallissa, amb la data 1680, amb una sanefa circular.

La reixa interior de la porta de la casa dels propietaris porta una data entorn el 1850.

En algunes dependències i a la pallissa es conserven estris del camp així com dues premses de vi de gàbia, piques i peces de la premsa , botes de vi, motllos per fer totxos, etc.

A l'arrebossat de les tines es llegeix una data: 1815 o 1875.

La foto 1 correspon a la Casa Vella del Puig (casa del masover) i la 2 i la 3, a la Casa Nova (casa de l'amo).

Història

Al segle XIII ja es té notícia del mas Puig del Riavall amb aquest mateix nom, juntament amb dues cases mes (El Soler de Riavall, actualment can Miralles, fitxa 38, i Torregassa, desapareguda). Riavall era la part de la riera de Rajadell que va de Can Miralles en avall. El 1291 està documentat un tal Francesc de Podio de Riavall (Puig de Riavall) i pocs anys més tard un Guillem de Puig. D'aquí en endavant les notícies es diversifiquen i a partir de 1687 ja es pot resseguir la línia genealògica, que va estudiar el Dr. Rafat. El Puig no era propietat del senyor del terme, sinó que pertanyia a un ciutadà de Manresa.

El 1396, Pere Ricolf de Manresa va acordar amb Arnau de Riavall que es cuidaria de les seves terres del Peric (El Carcoler), però només ho va fer durant 12 anys.

El 1454 un Miquel de Montesquiu, Alies Puig, i la seva muller Caterina, compren un matxo per 31 florins d'or.

A partir del segle XVI les coses milloren i arriba nova gent. En la convocatòria de pagesos que fa el senyor de Rajadell l'any 1529 hi figura un Joan Puig que en realitat es Joan Andreu, Alies Puig, fill de Bernat Trull del Mas Bosch de Dues Cabres, que procedia del mas Bosch (ja a Monistrollet), no lluny de El Puig, i casat amb la pubilla del mas Puig, Agnès. Però el topònim s'imposa i els descendents mantindran el cognom Puig. En el fogatge de 1553 trobem un Franci Puig de Riavall. Potser és fill de l'esmentat Joan Andreu, Alies Puig, que hauria heretat el mas, però el 1560 ja figura com a hereu Montserrat Andreu Puig, fill de Joan Andreu. La confusió de noms perdura. El 1572 fa testament Agnès Puig, àlies Trull, i hi figura com a marmessor el seu marit Montserrat Puig, àlies Andreu. Al 1568 es cita Joana, filla del Mas Puig , que es casa amb Francesc Miralles, del Mas can Miralles. La política d'emparentar els fills d'ambdós masos de Riavall es va anar seguint al llarg dels anys: l'actual cap de família encara es diu Puig Miralles. El 1587 Pere Puig és assassinat, prop del Mas Guiu. Com que l'hereu tenia només 13 anys, es nomenaren curadors seu i dels seus germans Joan Puig, oncle patern i Lluís Miralles, cosí dels nois.

De fet, sembla que a finals del segle XVI hi convivia dues famílies, en dos masos separats, Riavall i el Puig de Riavall. El primer queda buit abans d'acabar-se el segle mentre que el Puig rep com a dot la pubilla Guillermoneta en casar-se amb Pere Gilbert, alies del Puig, i persisteix habitat fins i tot en el difícil període del pas dels segle XV al XVI.

El 1568 apareix a la documentació, en relació a El Puig, un Francesc Miralles. És a dir, que les famílies dels masos Puig i Miralles es van emparentar, com encara ho són ara. Quan la pubilla de El Puig es va casar amb l'hereu de Miralles, se'n va anar a viure a Miralles i la casa pairal de El Puig es va destinar a masovers de Miralles.

Pels volts de 1850, o en tot cas a la segona meitat del segle XIX, un hereu ric de la família Puig Miralles edifica la casa nova al costat de la vella com a nova residència, mentre que l'antic mas seguia habitat per masovers de Can Miralles (Família Canals). Les dues cases segueixen pertanyent a can Miralles.

Bibliografia

RAFAT (1984)

RAFAT (1987)

RAFAT (1993). Masos, safrà, occitans i pesta negra. Estudis d'història de la Catalunya Central. Monogràfics, 11. Centre d'Estudis del Bages. Manresa

RAFAT, Francesc (1982). Demografia de Rajadell al segle XVI a Miscel·lània d'Estudis bagencs, num. 2. Manresa. pp 123-134

